

Sukupuolten tasa-arvon edistäminen

YHTEENVETO

Euroopan unioni (EU) on sitoutunut poistamaan eriarvoisuuden ja edistämään sukupuolten tasa-arvoa "kaikissa toimissaan" ja edistynytkin tässä merkittävästi vuosien mittaan. Tilanne EU:ssa kuitenkin vaihtelee, ja kehitys on viime aikoina hidastunut, pysähtynyt tai erällä alueilla jopa taantunut. Sukupuolten tasa-arvon hyödyistä yksittäisille ihmisille, taloudelle ja koko yhteiskunnalle on kuitenkin olemassa selvää näyttöä.

Mielipidekyselyjen mukaan valtaosa eurooppalaisista pitää sukupuolten tasa-arvon edistämistä tärkeänä oikeudenmukaiselle ja demokraattiselle yhteiskunnalle, taloudelle ja heille omakohtaisesti ja yhä useammat toivoisivat EU:n tekevän entistä enemmän tällä alalla. EU:lta odotetaan lisäpanostusta myös muuhun sukupuolten tasa-arvoon liittyvään politiikkaan.

Edellisellä vaalikaudella EU:n toimielimet ovat osana laajempaa tasa-arvo-ohjelmaa käsitelleet uusia säädösehdotuksia, joiden tarkoituksena on parantaa työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista ja torjua naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Naisten ja miesten välisen tasa-arvon edistäminen pysyykin yhtenä lähivuosien suurimmista haasteista. Väestönkehitys, kehittyvä teknologia ja muutokset työnteon tavoissa ovat kysymyksiä, joiden erilaisia vaikutuksia naisiin ja miehiin on syytä tarkastella.

EU voisi toimia parantamalla voimassa olevan lainsäädännön täytäntöönpanoa ja sen valvontaa, uudistamalla lainsäädäntöä, korjaamalla suojelussa olevia puutteita ja tarttumalla esille tuleviin uusiin ongelmiin. Muita kuin lainsäädäntötoimia voisivat olla tiedonkeruu ja seuranta, tietoisuuden lisääminen ja tuki kansallisille ja ruohonjuuritason aloitteille. Tarvitaan poliittista tahtoa kaikilla tasoilla, jotta kysymyksiä voidaan käsitellä eri politiikkojen muodostamassa kokonaisuudessa, ja tarvitaan oikeanlaiset toimijat, välineet ja resurssit, jotta sanoista päästään käytännön tekoihin.

Tämä katsaus on päivitetty versio edellisestä, ennen vuoden 2019 EU-vaaleja laaditusta katsauksesta.

Tässä Briefing-katsauksessa

- Tilannekatsaus
- Kansalaisten odotukset EU:n toiminnasta
- EU:n toimintakehys
- Vaalikauden 2014–2019 saavutukset
- Tulevaisuuden mahdollisuudet

Tilannekatsaus¹

[Sukupuolten tasa-arvoa](#) koskevalla Euroopan unionin (EU) työllä on takanaan pitkä historia.² Siitä lähtien, kun Rooman sopimuksen 119 artiklaan [sisällytettiin](#) vuonna 1957 periaate, jonka mukaan miehille ja naisille maksetaan samasta tai samanarvoisesta työstä sama palkka, sukupuolten tasa-arvon merkitys EU:n politiikanalana on kasvanut. Toiminta on alkuvaiheen painotuksesta eli palkkatasa-arvosta ja yhdenvertaisesta kohtelusta työssä sittemmin laajentunut muille talous- ja sosiaalipolitiikan aloille. Kun alussa painopisteenä oli lainsäädäntö, jolla voitaisiin suojata sukupuoleen perustuvalta syrjinnältä ja näin taata yhdenvertainen kohtelu, sittemmin on siirrytty aktiivisiin toimenpiteisiin naisten heidän sukupuolensa takia kokemien sitkeiden haittojen poistamiseksi ja [tasa-arvon saavuttamiseksi käytännössä](#). On myös haluttu valtavirtaistaa sukupuolten tasa-arvo eli sisällyttää se kaikkiin EU:n politiikkatoimiin, jotta ne tukisivat tätä tavoitetta.³

EU:n seuranta kuitenkin osoittaa, että sukupuolten tasa-arvotavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan vielä toimia.⁴ Euroopan tasa-arvoinstituutti (EIGE) on kehittänyt [indeksin](#), jolla voidaan mitata sukupuolten välisiä eroja ajallisesti. Se osoittaa, että viime [vuosikymmenen](#) aikana on tapahtunut edistymistä, mutta edistyminen on ollut hidasta ja erot [maiden](#) välillä ovat yhä merkittäviä. Useimmissa maissa tilanne on verrattain hyvä [terveyden](#) ja [koulutuksen](#) aloilla, mutta samaa ei voida sanoa [työllisyydestä](#), [taloudellisten resurssien](#) saatavuudesta tai [johtajuudesta](#). Johtamisessa edistyminen on ollut nopeinta, mutta sukupuolten välinen kuilu on siinä edelleen kaikkein suurin. Joissakin EU:n jäsenvaltioissa kehitys on pysähtynyt tai tilanne on jopa huonontunut. Kuilu on syvenemässä etenkin tarkasteltaessa [aikaa](#), jonka naiset ja miehet käyttävät palkattomaan hoiva- ja kotitaloustyöhön. Naisten mahdollisuuksia osallistua tasavertaisina yhteiskuntaan haittaa yhä se, että he joutuvat miehiä useammin kohtaamaan [väkivaltaa](#). Joka kolmas nainen Euroopassa on kokenut fyysistä ja/tai seksuaalista väkivaltaa 15 vuotta täytettyään. Analyysseissa alkaa vähitellen myös näkyä, miten sellaiset tekijät kuin ikä, etninen alkuperä, seksuaalinen identiteetti ja suuntautuminen sekä vammaisuus [nivoutuvat yhteen](#) sukupuolen kanssa ja siten pahentavat syrjintää ja vaikuttavat ihmisten mahdollisuuksiin elämässä.

Jotta toiminta olisi oikeudenmukaista ja tuloksellista, uusien toimien sukupuoliluottavuus on otettava tarkasti huomioon.⁵ Joissakin maissa julkisten palvelujen supistaminen ja muut [säästötoimet](#) ovat vaikeuttaneet naisten pääsyä työmarkkinoille ja olleet

esteenä hoitovastuun entistä tasapuolisemmalle jakautumiselle naisten, miesten ja yhteiskunnan välillä.⁶ Tästä saattaa olla pitkäkestoisia vaikutuksia, ja myös [väestön ikääntyminen](#) voi aiheuttaa lisäpainetta siihen, että naiset joutuvat täyttämään julkisen palvelutarjonnan puutteita.

[Naiset](#), nuoret ja maahanmuuttajat ovat myös muita ryhmiä todennäköisemmin koko ajan yleistyvässä [epättyypillisissä](#) työsuhteissa, jotka tarjoavat useammille mahdollisuuden päästä työmarkkinoille mutta jotka ovat epävarmoja ja joissa palkka, koulutusmahdollisuudet ja äitiysetuudet ovat huonommat. EU:n tiedot [osoittavat](#), että lähes puolet vähän koulutetuista naisista (45 %) oli epävarmassa työsuhteessa, kun saman tasoisen koulutuksen saaneista miehistä tällaista työtä teki vain hieman yli neljännes (26 %), jolloin [köyhyyden](#) ja syrjäytymisen riski näillä naisilla on suurempi. Kun taas tarkastellaan oppimistuloksia, [pojilla](#) menee tällä hetkellä huonosti. Haasteena onkin varmistaa, että niin naiset kuin miehet voivat yhdenvertaisina hyötyä kaikilta osin parempipalkkaisista ja laadukkaammista työpaikoista [kasvualoilla](#). Sukupuolten välinen kuilu digitaalisella on Euroopassa suuri, sillä edelleenkin on [harvinaisempaa](#), että työtöillä ja naisilla on

pitkälle menevää tietoteknistä osaamista tai että he valitsevat uran tieto- ja viestintätekniikan alalla, pääsevät alan asiantuntija- ja johtotehtäviin tai perustavat oman teknologiayrityksen. [Analyysi](#) osoittaa myös, että vaikka [digitaalinen vallankumous](#) tuo sukupuolten tasa-arvolle uusia mahdollisuuksia esimerkiksi työllisyyden ja [poliittisen aktivismin](#) alalla, se on lisännyt [naisvihaa](#) ja uusia [kyberväkivallan](#) muotoja, jotka voivat muodostaa esteen naisten osallistumiselle.

Sukupuolten tasa-arvon hyödyistä ja sen mahdollisuuksista parantaa yksittäisten ihmisten (niin

taloudelle on paljon näyttöä. Euroopan parlamentin tutkimuspalvelu (EPRS) [arvioi](#) vuonna 2018 sukupuolten eriarvoisuuden kustannuksia ja totesi, että sitkeät sukupuolten palkkaerot aiheuttavat naisille ansionmenetyksinä mitattavissa olevaa vahinkoa ja pahentavat köyhyyden, taloudellisen riippuvuuden ja lähisuhdeväkivallan riskiä. Sukupuolten palkkaerojen arvioidaan myös verottavan EU:n BKT:tä 240 miljardilla eurolla vuoteen 2030 mennessä. Toisaalta taas EIGEn [tutkimuksen](#) mukaan sukupuolten välisen kuilun kurominen umpeen sellaisilla aloilla kuin koulutus, työvoimaosuus ja palkkaus loisi lisää työpaikkoja niin naisille kuin miehille, auttaisi puuttumaan työmarkkinoiden eriytymisen ja vähäisen tuottavuuden kaltaisiin pitkäaikaisiin ongelmiin ja vaikuttaisi erittäin myönteisesti asukasta kohden laskettuun BKT:hen. Tasa-arvopolitiikka voi vaikuttaa BKT:hen jopa enemmän kuin koulutuspolitiikka. Vaikka asiantuntijoiden mukaan kaikkiin sukupuolten eriarvoisuuden ilmentymiin on parempi puuttua yhdessä kuin erikseen, [tutkimus](#) osoittaa, että sukupuolten tasa-arvon saavuttamisesta yhdellä elämänalueella on heijastusvaikutuksia muille alueille.

EIGE ja EU:n muut virastot auttavat keräämään sukupuolen mukaan eriytettyjä tilastoja ja indikaattoreita, joita tarvitaan tuloksellisen EU:n ja kansallisen politiikan muotoiluun ja niiden sukupuolivaikutusten mittaamiseen, mutta näitä ei vielä ole saatavilla kaikilta poliitiikanaloilta. Sukupuolten tasa-arvoa seuraavat [kansalliset elimet](#) ovat pitäneet huolestuttavana sitäkin, että rahoitusta on taluskriisin takia leikattu.

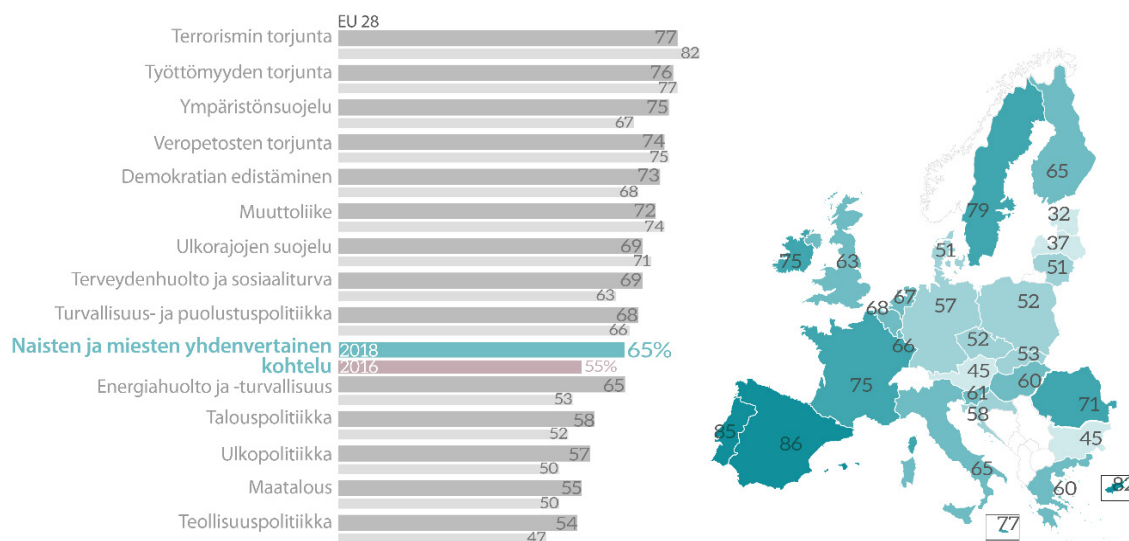
Kaikkein vakavin haaste saattaa silti olla sukupuolten tasa-arvossa niin maailmanlaajuisesti kuin EU:n sisälläkin tapahtunut [taantuminen](#), joka uhkaa murentaa tämän alan saavutukset, heikentää suojelua syrjinnältä ja estää tulevan edistymisen. Tällaista taantumista on havaittu institutionaalisen ja toimintapolitiittisen kehyksen keskeisillä aloilla, tietyillä poliitiikanaloilla, kuten koulutuksen, seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien sekä naisiin kohdistuvan väkivallan torjunnan aloilla, ja naisten oikeuksia puolustavien kansalaisjärjestöjen työskentely-ympäristössä, ja se on ollut samanlaista maasta riippumatta.⁷ Myös eräiden EU:n jäsenvaltioiden kansalliset tasa-arvoelimet ovat [kertoneet](#) joutuneensa kasvavan poliittisen painostuksen kohteeksi. Niitä EU:ssa edustava elin, Equinet, on [varoittanut](#), että eriarvoisuus, suvaitsemattomuus ja syrjintä ovat yleistyneet osana populistista diskurssia, jossa suhtaudutaan usein vihamielisesti perusarvoihin, joten EU:n on entistäkin tärkeämpää pitää kiinni sitoutumisestaan naisten ja miesten tasa-arvoon yhtenä sen keskeisistä arvoista.

Kansalaisten odotukset EU:n toiminnasta⁸

Mielipidekyselyjen mukaan valtaosa eurooppalaisista pitää sukupuolten tasa-arvon edistämistä tärkeänä oikeudenmukaiselle ja demokraattiselle yhteiskunnalle (91 %) ja taloudelle (87 %) sekä heille omakohtaisesti (84 %) (Eurobarometri 465 vuodelta 2017). Euroopan parlamentille vuosina 2016 ja 2018 tehtyjen, kansalaisten ”näkemyksiä ja odotuksia” koskevien vertailevien Eurobarometri-kyselyjen mukaan niiden EU:n kansalaisten osuus, jotka haluaisivat EU:n toteuttavan nykyistä enemmän toimia tällä poliitiikanalalla, on noussut 55 prosentista 65 prosenttiin.⁹ Jäsenvaltioiden välillä on kuitenkin merkittäviä eroja. Kannatus EU:n toiminnan lisäämiselle on

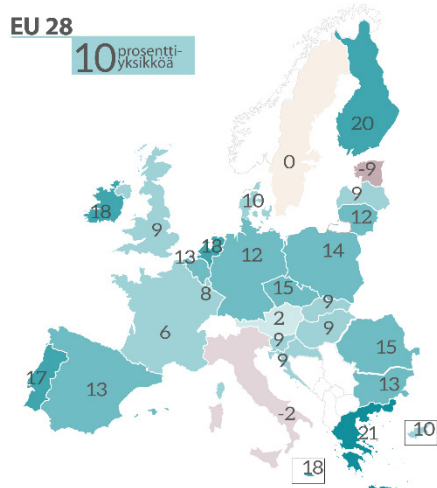
vahvinta Espanjassa (86 %), Portugalissa (85 %) ja Kyproksessa (82 %). Vähiten EU:n toiminnan lisäämistä kannattivat latvialaiset (37 %) ja virolaiset (32 %).

Osuus vastaajista, jotka haluaisivat, että EU toteuttaisi nykyistä enemmän toimia

Lähde: EPRS, pohjana Eurobarometri [85.1 - 2016](#); [89.2 - 2018](#).

Odotukset EU:n toimien lisäämisestä nykyisestä: ero prosenttiyksiköissä vuosien 2016 ja 2018 välillä

Lähde: EPRS, pohjana Eurobarometri [85.1 - 2016](#); [89.2 - 2018](#).

Kokonaiskannatus EU:n toimien lisäämiselle naisten ja miesten yhdenvertaisen kohtelun alalla nousi 10 prosenttiyksikköä. Korotusta oli toiseksi eniten kaikista kyselyn kohteena olleista aloista. Suurimmat muutokset olivat Kreikassa (kasvua 21 prosenttiyksikköä) ja Suomessa (kasvua 20 prosenttiyksikköä). Poikkeus yleiseen linjaan nähtiin vain Virossa ja Italiassa, joissa laskua toimien lisäämistä koskevissa odotuksissa oli yhdeksän prosenttiyksikköä, ja Italiassa, jossa laskua oli kaksi prosenttiyksikköä.

Vain puolet tai alle puolet katsoi, että sukupuolten tasa-arvo oli saavutettu politiikassa, työelämässä ja yritysten ja muiden organisaatioiden johtotehtävissä. Enemmistö vastaajista oli sitä mieltä, että heidän maassaan sukupuolten välillä oli palkkaeroja ja ettei tätä voida hyväksyä. Noin 70 prosenttia kannatti naisten ja miesten tasavertaisuuden takaamista politiikassa lainsäädännön keinoin. Vastaajista 74 prosenttia piti naisiin kohdistuvaa perheväkivaltaa yleisenä ilmiönä omassa maassaan.

Vastaajista 46 prosenttia arvioi EU:n toiminnan naisten ja miesten yhdenvertaisen kohtelun alalla riittäväksi. Tämä oli kyselyn aloista ainoa, jolla arviot EU:n toiminnan riittävydestä olivat heikentyneet, joskin laskua oli vain kaksi prosenttiyksikköä. Suuntaus ei kuitenkaan ole sama kaikkialla EU:ssa. EU:n toimet riittäviksi arvioineiden osuus laski selvimmän Tšekissä (66 prosentista 59 prosenttiin) ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa (55 prosentista 47 prosenttiin), mutta yhdeksässä jäsenvaltiossa suuntaus oli päinvastainen. Nousua oli eniten Unkarissa (47 prosentista 59 prosenttiin) ja Ruotsissa (22 prosentista 31 prosenttiin).

Vaikka kehitys EU:n nykyisiä toimia koskeissa arvioissa oli yleisesti ottaen lievästi negatiivinen, EU:ssa on yhä enemmän niitä, joiden mielestä toiminta naisten ja miesten yhdenvertaisen kohtelun alalla on riittävää (46 %), kuin niitä, jotka pitävät sitä riittämättömänä (40 %).

EU:n toimintakehys

Oikeudellinen kehys

Perussopimuksissa ja perusoikeuskirjassa sukupuolten tasa-arvo määritellään yhdeksi EU:n keskeisistä arvoista ja päämääristä, ja EU on sitoutunut poistamaan eriarvoisuuden ja edistämään sukupuolten tasa-arvoa ”kaikissa toimissaan”.¹⁰ EU on tämän oikeusperustan nojalla antanut lainsäädäntöä toimivaltaansa kuuluvilla aloilla. Se on myös käyttänyt ns. pehmeitä välineitä, kuten suosituksia, rahoitusta ja hyvien käytäntöjen vaihtoa, tukeakseen jäsenvaltioiden toimia ja perustanut rakenteita, joilla edistetään ja seurataan kehitystä. Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännölläkin on ollut keskeinen asema EU:n tämän alan politiikan käsitteiden ja soveltamisalan määrittelyssä.

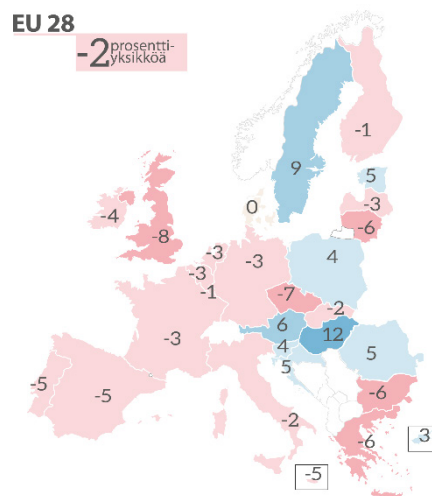
Sen jälkeen kun 1970-luvulla annettiin ensimmäiset tämän alan direktiivit, EU on kehittänyt kattavaa [lainsäädäntöä sukupuolten tasa-arvon toteuttamiseksi](#) etenkin työhön liittyvissä asioissa. Lainsäädäntö kattaa samapalkkaisuuden, sosiaaliturvan, mahdollisuudet työhön, työehdot ja häirinnän ([direktiivi 2006/54/EY](#)), itsenäisen ammatinharjoittamisen ([direktiivi 2010/41/EU](#)) sekä taatut oikeudet äitiyslomaan ja vanhempainvapaaseen (direktiivit [92/85/ETY](#) ja [2010/18/EU](#)). EU:n kehys sisältää myös lainsäädäntöä tavaroiden ja palvelujen yhdenvertaisesta saatavuudesta ([direktiivi 2004/113/EY](#)) sekä ihmiskaupan ja rikoksen uhrien suojelemisesta (direktiivit [2011/36/EU](#) ja [2012/29/EU](#)). Tällä sitovalla EU:n lainsäädännöllä kielletään välillinen ja välitön syrjintä, uhriksi saattaminen ja häirintä ja sallitaan positiivinen erityiskohtelu. Sen katsotaan antaneen uutta pontta sukupuoleen perustuvan syrjinnän torjuntaa koskevalle jäsenvaltioiden lainsäädännölle, ja se on synnyttänyt yksityishenkilöille oikeudellisesti täytäntöönpanokelpoisia oikeuksia.

Kansainväliset sitoumukset

Oman oikeudellisen kehüksensä lisäksi EU ja jäsenvaltiot ovat sitoutuneet edistämään sukupuolten tasa-arvoa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa, joista monia EU on ollut mukana muovaamassa ja joista osa menee EU:n vaatimustasoa pidemmälle.

Yhdistyneiden kansakuntien (YK) kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus ([CEDAW](#)), [Pekingin julistus ja toimintaohjelma](#) sekä [kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda](#)

Näkemykset, että EU:n nykyiset toimet ovat riittävät: ero prosenttiyksiköissä vuosien 2016 ja 2018 välillä

Lähde: EPRS, pohjana Eurobarometri [85.1 - 2016](#); [89.2 - 2018](#).

[2030](#) sisältävät vaatimuksia ja mitattavissa olevia tavoitteita naisten ja miesten tasa-arvon saavuttamiseksi ja sen edistymisen seuraamiseksi Euroopassa. EU tarkasteli Pekingin toimintaohjelmaa vuonna 2015 ja [totesi](#), että toimien tehostamisella oli ollut vaikutusta mutta naiset ja tytöt olivat yhä epäedullisessa asemassa Euroopassa kaikilla 12 ongelma-alueella (köyhyys, koulutus, terveys, väkivalta, aseelliset selkkaukset, talous, valta ja päätöksenteko, naisten asemaa parantavat mekanismit, naisten ihmisoikeudet, tiedotusvälineet, ympäristö ja tytöt). EU on kehittänyt omia [indikaattoreita](#) seurataksaan [edistymistä](#) sukupuolten tasa-arvoa koskevilla Agenda 2030:n tavoitteissa ja keskittynyt tässä väkivallan torjuntaan, koulutukseen, työllisyyteen ja johtajuuteen.

Kaikki EU:n jäsenvaltiot ovat ratifioineet Euroopan neuvoston yleissopimuksen ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi ([Euroopan ihmisoikeussopimus](#)), ja EU:lla on oikeudellinen velvoite [liittyä](#) siihen, jolloin saataisiin uusi perusta sukupuolten todellista tasa-arvoa edistäville toimille. Jäsenvaltioista 21 on [ratifioinut](#) yleissopimuksen naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta ([Istanbulin yleissopimus](#)). Kyseessä on ensimmäinen oikeudellisesti sitova kansainvälinen väline, jolla ehkäistään ja torjutaan naisiin ja tyttöihin kohdistuvaa väkivaltaa. [Ratifioidulla](#) yleissopimuksella EU voisi osaltaan parantaa naisten yhdenvertaista suojelua Euroopassa kaikenlaiselta väkivallalta.

Toimintapoliittinen kehys

Kattavissa monivuotisissa toimintaohjelmissa ehdotetaan lainsäädäntöä ja muita toimenpiteitä tasa-arvon edistämiseksi naisten ja miesten välillä. Euroopan komission tämänhetkinen [strateginen toimintaohjelma sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi \(2016–2019\)](#) toimii komission, EU:n muiden toimielinten, jäsenvaltioiden ja sidosryhmien yhteistyön perustana osana [Euroopan tasa-arvosopimusta](#) (2011–2020). Sen painopisteet ovat samat kuin vuosien [2010–2015 strategiassa](#): **työssä, palkkauksessa, eläkkeissä ja päätöksenteossa esiintyvien erojen poistaminen, sukupuoleen perustuvan väkivallan poistaminen ja sen uhrien tukeminen sekä sukupuolten tasa-arvon ja naisten oikeuksien edistäminen kaikkialla maailmassa**. Lisäksi on sitouduttu käsittelemään moninkertaista syrjintää, edistämään sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistamista ja varmistamaan, että vuoden 2020 jälkeisiin EU:n rahoitusohjelmiin sisällytetään tasa-arvonäkökulma.

Kuten Euroopan komissio vuonna 1996 määritteli, [sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistamisella](#) ei tarkoiteta vain tasa-arvon edistämistä naisten auttamiseksi toteutettavien erityistoimien avulla, vaan siihen sisältyy kaikkien yleisten toimintapolitiikkojen ja toimien ottaminen käyttöön tasa-arvon saavuttamiseksi. Siinä ei ole kyse vain naisista vaan siitä, että niin naisten kuin miestenkin kokemukset ja huolenaiheet otetaan huomioon politiikan suunnittelussa, täytäntöönpanossa, seurannassa ja arvioinnissa ja että tarkastellaan paitsi yksilöiden oikeuksia myös rakenteellista eriarvoisuutta. Siinä myös tarkastellaan instituutioita ja niiden toimintaa sekä naisten ja miesten edustusta toimintapolitiikkojen osa-alueilla ja päätöksentekorakenteissa.

Rahoituskehys

Sukupuolten tasa-arvoa ja sen valtavirtaistamista rahoitetaan nykyisin monenlaisin toimin EU:n eri rahoitusohjelmista ja tilapäisistä välineistä. [EU:n tasa-arvostrategiassa](#) vuosiksi 2016–2019 todetaan, että sen sukupuolten tasa-arvoa koskevien tavoitteiden saavuttamiseksi on osoitettu yhteensä 6,17 miljardia euroa 11:stä eri rahastosta.¹¹

Määrärahojen hallinnointi paikan päällä on suurelta osin jäsenvaltioiden tehtävä, mutta EU voi vaikuttaa siihen, miten määrärahat kohdennetaan sukupuolten tasa-arvoa koskeviin tavoitteisiin. Arvioinnit [osoittavat](#), että EU:n rahastot täydentävät oikeudellisia välineitä ja auttavat tukemaan niiden täytäntöönpanoa. Lisäksi ne parantavat kansallisella tasolla toteutettavien sosiaalipoliittisten toimien ja syrjinnänvastaisten toimien vaikuttavuutta ja varmistavat, että tukea on saatavilla myös taloudellisesti tiukoilla olevissa jäsenvaltioissa, jotka eivät välttämättä muuten investoisi tällaisiin toimiin.

Joistakin rahastoista on tehty perusteellisia sukupuolivaikutusten arviointeja. [Horisontti 2020 -ohjelman](#) arviointi osoittaa, että sukupuolten tasa-arvossa on tapahtunut edistymistä. Tietojen laadussa on edelleen ongelmia, kuten myös seurannassa, mutta sukupuolinäkökulma on otettu huomioon yhä useammassa aiheessa ja sukupuolten tasapuolinen edustus on miltei saavutettu päätöksenteossa.

Eräiden rahastojen perusteelliset sukupuolivaikutusten arvioinnit viittaavat edistymiseen, mutta sukupuolten tasa-arvoon myönnetyn rahoituksen vaikuttavuutta voitaisiin parantaa. Vuonna 2013 parlamentti, neuvosto ja komissio [sopivat](#), että vuosien 2014–2020 [monivuotisen rahoituskehityksen](#) vuotuisiin talousarviomenettelyihin sisällytettäisiin sukupuolinäkökulma, mutta [EPRS:n tutkimuksen](#) mukaan rahoituskehityksestä puuttuu selkeä tasa-arvostrategia ja usein on mahdotonta selvittää, mitä resursseja ohjelmien tasa-arvotavoitteiden saavuttamiseen kohdennetaan tai kohdennetaanko tähän lainkaan resursseja. Rahoituskehityksen väliarvioinnissa ei käsitelty sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistamista. EU:n tasa-arvorahoitusta on myös vaikea tunnistaa, kun rahoitus on peräisin EU:n talousarvion ulkopuolisista välineistä.

Euroopan parlamentin naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon valiokunnan teettämässä tutkimuksessa [sukupuolten tasa-arvoa tukevasta EU:n talousarviosta](#) ja EU:n rahoituksen käytöstä [tietyissä jäsenvaltioissa](#) havaittiin myös, että korkean tason sitoutuminen sukupuolten tasa-arvoon ei näy menojen määrässä eikä sukupuolitietoista budjetointia sovelleta järjestelmällisesti EU:n talousarviossa ja kaikissa rahoitusohjelmissa.

Euroopan tasa-arvoinstituutin mukaan [sukupuolittietoinen budjetointi](#) on strategia sukupuolten tasa-arvon saavuttamiseksi keskittyen siihen, miten julkiset resurssit kerätään ja käytetään. Tarkoituksena on parantaa vastuuvollisuutta ja avoimuutta, ottaa sukupuolinäkökulma paremmin huomioon talousarvion laadinnassa ja edistää tasa-arvoa ja naisten oikeuksia, joten se on erittäin tehokas [väline](#) valtavirtaistamisessa. Sukupuolinäkökulma sisältyy kaikkiin talousarviomenettelyn vaiheisiin. EU on [sitoutunut](#) tukemaan sukupuolittietoista budjetointia, mutta sitä ei vielä järjestelmällisesti sovelleta EU:n yleisessä talousarviossa.

Yhtenä ongelmana on, että [sukupuoli-indikaattoreita](#) ja [sukupuolen mukaan eriteltyjä tietoja](#) ei käytetä järjestelmällisesti EU:n rahoittamien aloitteiden seurannassa ja arvioinnissa, jolloin on vaikea osoittaa, missä vaikutukset ovat olleet myönteisiä tai missä on ollut puutteita. Ongelmana on myös, että sukupuolinäkökulmaa sovelletaan vain harvoin politiikanaloilla, joiden ei nähdä suoranaisesti liittyvän sukupuolten tasa-arvoon, kuten tieto- ja viestintätekniikka, liikenne, elinkeinoelämä ja ympäristöasiat, mutta joilla sukupuolivaikutus voi kuitenkin käytännössä tuntua.

Vaalikauden 2014–2019 saavutukset

Komissio käynnisti kaksi merkittävää aloitetta osana uutta [Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria](#):

- [Sukupuolten palkkaeroa koskeva toimintasuunnitelma](#), joka on tarkoitus toteuttaa vuoteen 2019 mennessä, sisältää 20 konkreettista toimea, joilla puututaan ongelman perussyihin. Siinä esimerkiksi tuetaan hankkeita, joilla käsitellään stereotyyppioita ja eriytymistä koulutuksessa ja työmarkkinoilla ja joilla edistetään sukupuolten tasapuolista edustusta yritysten johto- ja päätöksentekotehtävissä.
- [Työ- ja yksityiselämän yhteensovittamista edistävä paketti](#) korvaa äitiyslomasta vuonna 2008 tehdyn ja myöhemmin vuonna 2015 perutun [ehdotuksen](#) ja on soveltamisalaltaan laajempi. Sen [lainsäädäntötoimiin](#) sisältyvät vanhempainvapaata koskevan voimassa olevan EU:n lainsäädännön uudistaminen sekä hoito- ja isyysvapaata, palkallista vapaata ja vanhempien ja omaistaan hoitavien joustavia työjärjestelyjä koskevien EU:n laajuisten oikeuksien käyttöönotto. Muihin toimiin sisältyy kohtuuhintaisten päivähoitopalvelujen tuki kaikkialla EU:ssa.

EU allekirjoitti [naisiin kohdistuvan väkivallan torjunnan](#) alalla Istanbulin yleissopimuksen vuonna 2017. Yleissopimuksen [ratifioinnista](#) on nyt päätettävä neuvostossa, ja Euroopan parlamentin on hyväksyttävä se. Lisäksi komissio teki [mielipidekyselyn](#) ja järjesti 12 kuukautta kestäneen valistus- ja ennaltaehkäisytoimiin keskittyneen [kampanjan](#) sekä rahoitti 15 miljoonalla

eurolla kansallisten viranomaisten ja kansalaisjärjestöjen ruohonjuuritason hankkeita. EIGE ja Eurostat ovat [parantaneet](#) vertailukelpoisten tietojen keräämistä, ja meneillään on uusi EU:n laajuinen tutkimus. Yhdessä YK:n kanssa käynnistetty [Spotlight-aloite](#) nostaa valokeilaan kaikenlaisen naiseen ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan ympäri maailmaa. Se toteutetaan vuosina 2017–2023, ja sen alustavat määrärahat ovat 500 miljoonaa euroa EU:n toimiessa päärahoittajana.

Ulkosuhteiden ja kehitysyhteistyön alalla edellisellä vaalikaudella käynnistettiin [sukupuolten tasa-arvon edistämistä koskeva toimintasuunnitelma \(2016–2020\)](#) (GAP II), joka liittyy läheisesti YK:n kestävänsä kehityksen tavoitteisiin. Myös [liittymisneuvotteluja käyvien maiden](#) on saavutettava sukupuolten tasa-arvoa koskevat tavoitteet.

Muista edellisellä vaalikaudella käynnistetyistä aloitteista voidaan mainita uusi [strategia](#), jolla lisätään naisten osallistumista digitaalisella.

Euroopan parlamentin toiminta

Euroopan parlamentti on johdonmukaisesti toteuttanut määrätietoisia toimia edistääkseen sukupuolten tasa-arvoa ja korostanut tarvetta täyttää EU:n sitoumukset. Parlamentin [naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon valiokunta](#) (FEMM) on ollut [jo pitkään](#) eturintamassa ajamassa näitä asioita.

Sekä parlamentti että neuvosto tukivat komission strategisessa toimintaohjelmassa sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi vuosina 2016–2019 määritettyjä painopisteitä. Ne kumpikin olivat kuitenkin [peräänkuuluttaneet](#) kunnianhimoista EU:n strategiaa vuoden 2015 jälkeiseksi ajaksi ja olivat pettyneitä sen poliittisen painoarvon [vesittämiseen](#) komissiossa. Parlamentti arvosteli myös sitä, ettei toimintaohjelmaa varten ollut omaa talousarviota eikä siinä ollut konkreettisia vertailuarvoja edistymisen mittaamiseksi ja saavuttamiseksi. Sekä parlamentti että neuvosto haluavat sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi vahvemman kehityksen, joka integroidaan muihin EU:n ja kansainvälisiin strategioihin.

Parlamentti kehotti edellisellä vaalikaudella komissiota seuraamaan entistä tehokkaammin EU:n tasa-arvolainsäädännön täytäntöönpanoa ja toteutti omat arviointinsa [yhdenvertaista kohtelua työssä koskevasta direktiivistä](#), [sukupuolten tasa-arvoa tavaroiden ja palvelujen yhdenvertaisessa saatavuudessa koskevasta direktiivistä](#), [uhrien oikeuksia koskevasta direktiivistä](#) ja [eurooppalaisesta suojelumääräyksestä](#). Se arvioi myös [sukupuolten tasa-arvon edistämistä koskevaa toimintasuunnitelmaa](#) ja laati [mietinnön](#) sukupuolten tasa-arvon edistymisestä EU:ssa.

Useilla aloilla EU:n toiminta on kuitenkin toistaiseksi jäänyt kauas siitä, mitä parlamentti on toivonut:

- **Naisiin kohdistuvan väkivallan torjunta:** Vuonna 2014 parlamentti [peräänkuulutti](#) paitsi EU:n liittymistä Istanbulin yleissopimukseen myös EU:n direktiiviä, joka sisältäisi sitovia toimenpiteitä [naisten suojelemiseksi väkivallalta](#), sekä eräitä muita toimenpiteitä, kuten oikeusperustan lujittamista siten, että sukupuoleen perustuva väkivalta lisättäisiin SEUT:n 83 artiklan 1 kohdassa lueteltuihin rikoksiin, johdonmukaisen järjestelmän käyttöönottoa tilastotietojen keräämiseksi jäsenvaltioissa, eurooppalaisen seurantakeskuksen perustamista ja naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaa koskevan EU:n laajuisen strategian ja toimintasuunnitelman hyväksymistä. Parlamentti vaati edistymään näiden suositusten täytäntöönpanossa esimerkiksi päätöslauselmissaan, jotka se hyväksyi [9. kesäkuuta 2015](#), [24. marraskuuta 2016](#), [14. maaliskuuta 2017](#) ja [12. syyskuuta 2017](#). Lisäksi se [kehottaa](#) EU:n laajempaa, nykyisin ehdotettuja aloja pidemmälle menevää liittymistä Istanbulin yleissopimukseen.
- **Samapalkkaisuus:** Parlamentti on [vaatinut](#) nykyisen direktiivin tarkistamista vuodesta 2008. Sen vuonna 2015 toteuttamassa [täytäntöönpanon arvioinnissa](#) todettiin, että samapalkkaisuutta koskevia säännöksiä ei sovelleta tai panna täytäntöön kaikilta osin, ja kehoitettiin antamaan uutta lainsäädäntöä, johon sisältyy toimenpiteitä palkkauksen avoimuuden lisäämiseksi sekä tehokkaita täytäntöönpanon valvontakeinoja, kuten pakolliset palkkatarkastukset suuryrityksissä.

- **Työ- ja yksityiselämän yhteensovittaminen:** Parlamentti on pitkään korostanut, että sukupuolten välisillä eroilla palkkauksessa, kokonaisansiotasossa, perhe- ja hoitovastuissa ja urakehityksessä on kumulatiivinen vaikutus [naisten eläkkeisiin](#) ja [työ- ja yksityiselämän yhteensovittamiseen](#). Se on myös tuonut esille, että [hoiva- ja kotitaloustyöntekijät](#), joiden ansiosta muut voivat sovittaa yhteen työ- ja yksityiselämän, ovat epävarmassa asemassa. Parlamentti ja neuvosto hyväksyivät työ- ja yksityiselämän yhteensovittamista koskevan uuden ehdotuksen ennen edellisen vaalikauden loppua. Ehdotus kattaa useita parlamentin pitkäaikaisia vaatimuksia, kuten isien vanhempainvapaan, jota ei voi siirtää, ja palkallisen isyysvapaan.
- **Rahoitus:** Parlamentti on todennut, että EU:n [rahoitusta](#) olisi käytettävä paljon nykyistä ennakoivammin sukupuolten tasa-arvotavoitteiden saavuttamiseksi ja että EAKR:n rahoitusta olisi käytettävä entistä enemmän tukemaan kohtuuhintaista päivähoidoa ja muiden huollettavien hoitoa, nauttien kohdistuvan väkivallan torjuntaan varatun rahoituksen leikkaukset olisi kumottava ja ruohonjuuritason järjestöille ja tasa-arvoelimille olisi annettava lisää rahoitusta. Se on myös kehottanut soveltamaan sukupuolitietoista budjetointia kaikissa EU:n budjettikohdissa ja kaikissa EU:n tulevisissa rahoitusohjelmissä sekä asettamaan selkeitä tavoitteita, määrittämään resursseja ja harjoittamaan järjestelmällistä seuranta.

Lisäksi parlamentti esitti edellisellä vaalikaudella esimerkiksi seuraavia toimia, joita voitaisiin toteuttaa uusissa ja ajankohtaisissa kysymyksissä:

- toimet, joilla otetaan huomioon [naisten ja tyttöjen erityistarpeet turvapaikkamenettelyissä](#), kuten sukupuolinäkökulmaa koskevat EU:n laajuiset suuntaviivat osana muuttoliike- ja turvapaikkapolitiikan laajempaa uudistusta
- toimet, joilla puututaan [sukupuoleen perustuvan väkivallan uusiin muotoihin](#), kuten verkkoahdisteluun ja -häirintään, ja otetaan huomioon haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien, kuten lapsiuhrien, vammaisten naisten, pakolaisten ja lbt-naisten, erityistarpeet
- toimet, joilla naisille annetaan mahdollisuudet lakisääteisiin [seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluihin](#)
- ehdotukset, joilla parannetaan naisten edustusta ja osallistumista [media-](#) ja [digitaalialalla](#) sekä [STEM-aineissa](#) (luonnontieteet, teknologia, insinööritieteet ja matematiikka)
- sukupuolinäkökulman entistä parempi sisällyttäminen [ilmasto-](#) ja [kauppapolitiikkaan](#) esimerkiksi siten, että EU:n kauppasopimuksiin lisätään sukupuolinäkökulmaa käsittelevä luku.

Tulevaisuuden mahdollisuudet

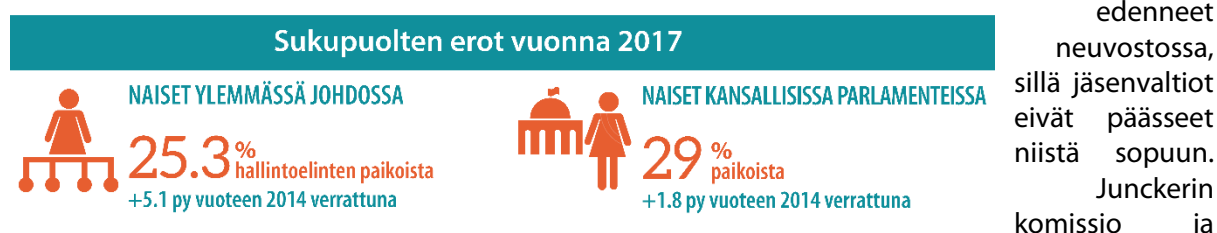
EU:n tulevalle toiminnalle tai tuelle sukupuolten välisten sitkeiden erojen poistamiseksi ja edistyksen vauhdittamiseksi on useita vaihtoehtoja. Voitaisiin esimerkiksi parantaa EU:n voimassa olevan tasa-arvolainsäädännön täytäntöönpanoa ja sen valvontaa, uudistaa nykyistä tai antaa uutta lainsäädäntöä, korjata suojelussa olevia puutteita ja tarttua esille tuleviin uusiin ongelmiin. Muita kuin lainsäädäntötoimia voisivat olla tiedonkeruu ja seuranta, vertaileva analyysi, tietoisuuden lisääminen ja tuki jäsenvaltioiden kansallisille tasa-arvoelimille ja ruohonjuuritason järjestöille. Korkeakoulututkijat ja naisten oikeuksia ajavat ryhmät haluaisivat myös EU:n puuttuvan entistä määrätietoisemmin eriarvoisuuden rakenteellisiin syihin, kuten sukupuolistereotypioihin, sukupuoleen perustuvaan väkivaltaan sekä lisääntymisterveyspalvelujen ja -oikeuksien epätasaiseen saatavuuteen, sekä kiinnittävän nykyistä enemmän huomiota eri naisryhmien erityistilanteeseen ja ns. [moniperustaiseen](#) syrjintään.

Mahdollinen uusi lainsäädäntö

Kun EU:n tasa-arvolainsäädäntöä on jo olemassa, voitaisiin tehostaa [toimia](#) sen varmistamiseksi, että lainsäädäntö pannaan täytäntöön ja tätä valvotaan entistä johdonmukaisemmin ja tuloksellisemmin. Voimassa olevan lainsäädännön vaatimuksia voi myös olla tarpeen [päivittää](#) vastaamaan uusia vaatimuksia. EU:n lainsäädäntö ei sitä paitsi kata kaikkia aloja, joilla sukupuolten eriarvoisuutta ilmenee ja joista voidaan mainita etenkin seuraavat:

- **Naisiin kohdistuva väkivalta:** EU:n tasolla ei ole tämän alan lainsäädäntöä seksuaalista häirintää ja ihmiskauppaa lukuun ottamatta. EU:n liittyminen Istanbulin yleissopimukseen ja EU:n direktiivi auttaisivat varmistamaan ennaltaehkäisy-, suojelu- ja syytetoimien sovitun vähimmäistason kaikissa EU:n jäsenvaltioissa.
- **Koulutus:** EU:n tasolla ei ole lainsäädäntöä, jolla taattaisiin oikeus sukupuolten tasa-arvoon.
- **Suojelu syrjinnältä:** Tämä ei vielä toteudu, sillä voimassa olevassa EU:n kehyksessä on [aukkoja](#). Siinä ei vielä säädetä samantasoista suojelusta kaikenlaiselta syrjinnältä (sukupuoli, uskonto ja vakaumus, vammaisuus, ikä ja seksuaalinen suuntautuminen) kaikilla aloilla (työllisyys, sosiaaliturva ja terveydenhuolto, tavarat ja palvelut, koulutus ja sosiaalietuudet). Sukupuolen osalta nykyinen lainsäädäntö kattaa kolme ensiksi mainittua alaa. [Yhdenvertaista kohtelua koskeva direktiivi](#), sellaisena kuin sitä ehdotettiin vuonna 2008, varmistaisi, että tasa-arvoa edistetään yhtä lailla riippumatta siitä, mihin syrjintä perustuu.

Edellisellä vaalikaudella **yhdenvertaista kohtelua** koskeva ehdotus ja [ehdotettu direktiivi sukupuolijakauman tasapainottamisesta yhtiöiden hallintoelimissä](#) (2012) eivät kuitenkaan

edenneet neuvostossa, sillä jäsenvaltiot eivät päässeet niistä sopuun. Junckerin komissio ja Euroopan parlamentti ajoivat näiden tärkeiden säädöskokonaisuuksien hyväksymistä, mutta niitä ei saatu hyväksytyä ennen edellisen vaalikauden loppua. Työ- ja yksityiselämän yhteensovittamista koskeva ehdotus hyväksyttiin ennen vaalikauden loppua, mutta työ, joka koskee EU:n liittymistä Istanbulin yleissopimukseen, on vielä pahasti kesken.

Yhtenä hankaluutena on, että perussopimukset eivät anna EU:lle yksiselitteistä oikeusperustaa käsitellä eräitä sukupuolten tasa-arvon kannalta ratkaisevia aloja, kuten naisiin kohdistuvaa väkivaltaa, kun taas muita kansalaisia huolestuttavia aloja jää kokonaan EU:n keskeisen lainsäädäntövallan ulkopuolelle.¹² Suurin kiistanaihe useimmissa asioissa on kuitenkin **toissijaisuusperiaate**, sillä eräät jäsenvaltiot ovat kyseenalaistaneet EU:n toimivaltuudet antaa lainsäädäntöä tietyistä kysymyksistä. Tilanne on kärjistynein erällä sukupuolten tasa-arvon kannalta keskeisillä aloilla, kuten **sosiaalipolitiikassa**, jossa lainsäädännön hyväksyminen edellyttää neuvoston yksimielisyyttä. Kiista jatkuu kauan. Eräät maat pelkäävät nykyisten sääntöjen vesittämistä, toiset taas kammoksevat uuden lainsäädännön kustannuksia, joten on vaikea ottaa käyttöön pienimmän yhteisen nimittäjän ylittäviä vaatimuksia.

Talousarvionäkymät

Komission [ehdotuksessa](#) seuraavaksi monivuotiseksi rahoituskehikseksi (2021–2027) sukupuolten tasa-arvoon osoitettavat määrärahat jakautuvat edelleen eri rahastoihin. Joillakin rahoitusohjelmilla on suurempi sukupuolten tasa-arvoa koskeva ulottuvuus kuin toisilla:

- [Perusoikeuksien ja arvojen ohjelma](#), joka on osa oikeusalan, perusoikeuksien ja arvojen rahastoa, korvaa kauden 2014–2020 perusoikeus-, tasa-arvo- ja kansalaisuusohjelman ja Kansalaisten Eurooppa -ohjelman. Siihen on varattu rahoitusta 641 705 000 euroa. Siinä sukupuolten tasa-arvon edistämiseen varataan merkittävä määrä **tasa-arvon ja perusoikeuksien lohossa**, jonka tarkoituksena on ehkäistä ja torjua eriarvoisuutta ja syrjintää ja joka sisältää sukupuolten tasa-arvon ja sen valtavirtaistamisen edistämisen, ja **Daphne-lohossa**, jossa keskitytään ehkäisemään ja torjumaan väkivaltaa ja tukemaan ja suojelemaan sen uhreja.
- [Euroopan sosiaalirahasto plus](#) (ESR+) -ehdotukseen sisältyy erityistavoite, jonka mukaan "edistetään naisten osallistumista työmarkkinoille, työ- ja yksityiselämän tasapainoa, mukaan lukien lastenhoitopalvelut, ja tervettä ja asianmukaista työympäristöä ottaen huomioon terveysriskit, työntekijöiden, yritysten ja yrittäjien sopeutuminen muutoksiin ja terveenä"

ikäntyminen”. Siinä mainitaan sukupuolten tasa-arvo uudelleen yhtenä sen periaatteista ja ehdotetaan sukupuolen mukaan eriteltyjä tietoja yhtenä sen indikaattoreista.

- [Euroopan horisontti](#) -ehdotus on jatkoa Horisontti 2020 -ohjelmalle, ja yksi sen tavoitteista on poistaa sukupuolten eriarvoisuus ja edistää naisten ja miesten tasa-arvoa tutkimuksessa ja innovoinnissa.

Muita ehdotuksia, joissa sukupuolten tasa-arvo mainitaan, vaikka niiden sukupuolinäkökulma ei välttämättä ole yhtä pitkälle viety, ovat uusi [Erasmus-ohjelma](#), [liittymistä valmisteleva tukiväline \(IPA III\)](#) sekä [Euroopan aluekehitysrahasto](#) ja [koheesiorahasto](#). [Naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välinettä](#) (NDICI) koskeva ehdotus sisältää useita välineitä, joilla oli sukupuolten tasa-arvoa koskeva ulottuvuus edellisessä monivuotisessa rahoituskehityksessä: kehitysyhteistyön rahoitusväline (DCI), Euroopan naapuruusväline (ENI) ja demokratiaa ja ihmisoikeuksia koskeva eurooppalainen rahoitusväline (EIDHR). Se sisältää myös nykyisin talousarvion ulkopuolella olevan Euroopan kehitysrahaston (EKR). Siinä sukupuolten tasa-arvo ja naisten vaikutusmahdollisuuksien kasvattaminen luetellaan yhtenä sen yleisistä periaatteista, ja siinä myös todetaan, että ohjelmaan valtavirtaistetaan sukupuolten tasa-arvo.

Sukupuolitietoisen budjetoinnin [asiantuntijat](#) ja [kansalaisjärjestöt](#) korostavat, että sukupuolten tasa-arvotavoitteet voitaisiin sisällyttää nykyistä paremmin uuteen rahoituskehitysehdotukseen, joka edellyttää parlamentin hyväksyntää.

Toimintastrategioita ja keskusteluja

[Valkoisessa kirjassa](#) Euroopan tulevaisuudesta vahvistetaan EU:n poliittinen sitoutuminen sukupuolten tasa-arvoon ja korostetaan tarvetta taistella sen puolesta samalla, kun väestö ikääntyy ja työssäkäyvä väestö kutistuu ja kun on tärkeää murtaa naisten osallistumisen tiellä olevat esteet. Myös pohdinta-asiakirjassa [EU:n rahoituksen tulevaisuudesta](#) korostetaan, että rahoitus voi tuoda lisäarvoa vaalittaessa EU:n periaatteita, kuten tasa-arvoa.

Sukupuolten tasa-arvoa koskevan EU:n uuden, vuoden 2019 jälkeisen strategian valmistelut tarjoavat puitteet keskustelulle EU:n toiminnan tulevasta suunnasta ja laajuudesta. Puhuessaan tulevaisuudesta vuosien 2014–2019 Euroopan komission jäsen Věra Jourová [korosti](#) haasteita, joita tulosten saavuttamiseen tällä lainsäädäntöä edellyttävällä alalla liittyy, mutta myös tarvetta antaa rahoitusta ja tukea alan järjestöille sekä sitä, että on vaikutettava asenteisiin, jotka muuttuvat hitaasti. Tämä tarkoittaa, että asetetaan realistisia päämääriä ja käytetään eri välineiden yhdistelmiä esimerkiksi lisäämään naisten poliittista edustusta ja osallistumista sekä yhdistellään kiintiöitä ja vapaaehtoisia järjestelyjä.

TÄRKEIMMÄT VIITEJULKAISUT

EIGE, [Gender Equality Index 2017: Measuring gender equality in the European Union 2005-2015 - Report](#), lokakuu 2017

Euroopan komissio, [Report on equality between women and men in the EU 2018](#), huhtikuu 2018

Euroopan parlamentti, [Equality and the Fight against Racism and Xenophobia: Cost of Non-Europe Report](#), maaliskuu 2018

ALAVIITTEET

¹ Tämän Briefing-katsauksen infografiikoista vastaa Nadejda Kresnichka-Nikolchova, ja kaikki niissä olevat tiedot ovat Eurostatista: [sdg_04_10](#); [SDG_04_20](#); [sdg_04_50](#); [sdg_05_20](#); [sdg_05_30](#); [sdg_05_40](#); [sdg_05_50](#); [sdg_05_60](#).

² Englanninkielinen termi ”sex” viittaa lähinnä naisten ja miesten välisiin biologisiin eroihin. Termi ”gender” on sikäli laajempi, että se käsittää myös sosiaaliset erot, kuten naisille ja miehille perheessä ja yhteiskunnassa osoitetut roolit ja käyttäytymismallit.

- ³ Katsaus sukupuolten tasa-arvoa koskevan politiikan kehitykseen EU:ssa, ks. Woodward, A.E. From equal treatment to gender mainstreaming and diversity management, teoksessa: Gendering the European Union: New approaches to Old Democratic Deficits; Abels, G. ja Mushaben, J.M. (toim.), Palgrave Macmillan, 2012, sekä Jacquot, S. Transformations in EU gender equality: From emergence to dismantling, Palgrave Macmillan, 2015.
- ⁴ Sukupuolten tasa-arvoa koskevien EU:n ja kansallisen tason tietojen lähteitä ovat esimerkiksi Euroopan unionin tilastotoimisto Eurostat, etenkin sen säännöllinen [yleiskatsaus tasa-arvotilastoihin](#) ja sen avainindikaattorit esimerkiksi koulutuksen, työmarkkinoiden, ansiotulojen ja terveydenhuollon aloilla; [Eurofound](#); EIGen [sukupuoltilastojen tietokanta](#), jossa on kattavat tiedot [naisista päätöksentekoaosemissa](#); ja Euroopan unionin perusoikeusvirasto (FRA), erityisesti sen [kyselytutkimus](#) naisiin kohdistuvasta väkivallasta. Analyyssejä edistymisestä ja eroista on esitetty EIGen indeksiraporteissa ja naisten ja miesten välistä tasa-arvoa käsittelevissä Euroopan komission vuotuisissa kertomuksissa.
- ⁵ Sukupuoliulottuvuus on selvä tietyillä politiikanaloilla, kuten koulutus- ja työllisyyspolitiikassa. Muilla aloilla, kuten kauppapolitiikassa tai ilmastonmuutoksen alalla, tällainen ulottuvuus ei välttämättä näy yhtä hyvin. Silti myös näillä näennäisen neutraaleilla aloilla toimintapolitiikka voi vaikuttaa eri tavoin naisiin ja miehiin ja huomaamatta johtaa eriarvoisuuteen tai syrjintään. EIGen [tietokanta](#) sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistamisesta kertoo sukupuolien välisen merkityksestä eri politiikanaloilla.
- ⁶ ILO [on todennut](#), että joissakin EU-maissa, kuten Ranskassa, Saksassa, Puolassa ja Slovakiassa, on kriisin aikana lisätty perheille varhaiskasvatuspalvelujen ja verohyvitysten muodossa tarjottavaa tukea sekä laajennettu äitiys- ja vanhempainvapaan kestoa ja soveltamisalaa ja korotettu niistä maksettavia etuuksia.
- ⁷ Lisätietoja sukupuolten tasa-arvoon kohdistuvasta vastareaktiosta, ks. Kuhar, R. ja Paternotte, D. (toim.), Anti-Gender Campaigns in Europe: Mobilizing against Equality. Rowman & Littlefield. 2017.
- ⁸ Tämän osion on laatinut Alina Dobрева, ja grafiikasta vastaa Nadejda Kresnichka-Nikolchova.
- ⁹ Kyselyssä käytettiin ilmaisua ”naisten ja miesten yhdenvertainen kohtelu”.
- ¹⁰ Perussopimusten tärkeimmät määräykset ovat seuraavat: Euroopan unionista tehdyn sopimuksen eli [SEU:n](#) 2 artikla ja 3 artiklan 3 kohta sekä [perusoikeuskirjan](#) 23 artikla, joissa sukupuolten tasa-arvo vahvistetaan unionin ja sen jäsenvaltioiden keskeiseksi arvoksi ja päämääräksi; Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen eli SEUT:n 8 artikla, jossa määrätään sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistamisesta kaikissa toimissa; SEUT:n 19 artikla, jolla EU:lle annetaan toimivalta antaa lainsäädäntöä sukupuoleen perustuvan syrjinnän torjumiseksi; SEUT:n 157 artikla, jossa vahvistetaan naisten ja miesten samapalkkaisuuden periaate ja joka muodostaa EU:n oikeusperustan sukupuolten tasa-arvoa työssä koskevalle lainsäädännölle; ja SEUT:n 157 artiklan 4 kohta sekä perusoikeuskirjan 23 artikla, joissa tunnustetaan positiivinen erityiskohtelu keinona saavuttaa sukupuolten tasa-arvo.
- ¹¹ Kyseessä ovat seuraavat rahastot: [Euroopan rakenne- ja investointirahastot](#), [perusoikeus-, tasa-arvo- ja kansalaisuusohjelma](#), [tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelma Horisontti 2020](#), [Erasmus+ -ohjelma](#), [Verkköjen Eurooppa -väline](#), [turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto](#), [kehitysyhteistyön rahoitusväline](#), [Euroopan naapuruusväline](#), [demokratiaa ja ihmisoikeuksia koskeva eurooppalainen rahoitusväline](#) ja [työllisyyttä ja sosiaalista innovointia koskeva ohjelma](#).
- ¹² Yksityiskohtainen analyysi EU:n perussopimusten mukaisista toimivaltuuksista ja oikeusperustoista sukupuolten tasa-arvon alalla, ks. esim. Dagmar Schiek, *Article 23 - Equality between Women and Men*, teoksessa: Peers et al. (toim.), The EU Charter of Fundamental Rights: A Commentary, Hart Publishing, 2014, s. 635.

VASTUUVAPAAUSLAUSEKE JA TEKIJÄNOIKEUS

Tämä asiakirja on laadittu ja tarkoitettu Euroopan parlamentin jäsenille ja henkilöstölle taustamateriaaliksi parlamentissa työskentelyä varten. Laatijat ovat yksin vastuussa tämän asiakirjan sisällöstä, eivätkä asiakirjassa ilmaistut kannat välttämättä vastaa parlamentin virallista kantaa.

Tekstin jäljentäminen ja kääntäminen muihin kuin kaupallisiin tarkoituksiin on sallittua, kunhan lähde mainitaan ja Euroopan parlamentille ilmoitetaan asiasta etukäteen ja toimitetaan näytekappale.

© Euroopan unioni, 2019.

Kvalälhteet: © Giuseppe Porzani / Fotolia.

ep@ep.europa.eu (yhteydenotot)

www.eprs.ep.parl.union.eu (intranet)

www.europarl.europa.eu/thinktank (internet)

<http://epthinktank.eu> (blogi)

